



Bijlage VSBO TKL

2018

tijdvak 1
dinsdag 8 mei
07.30 - 10.00 uur

Nederlands

Tekstboekje

Tekst 1 Oeps!

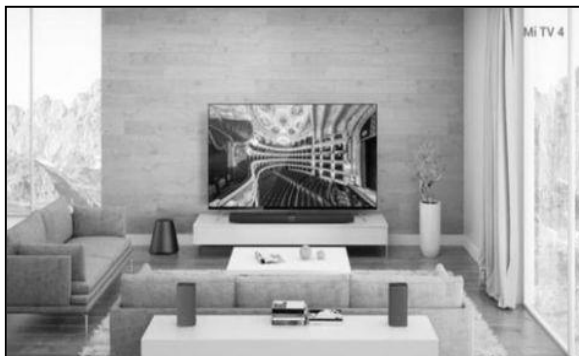
- 1 Nog even tanken op de terugweg van een autovakantie, heel normaal. Toch ging het in Brazilië deze week goed mis. Een Argentijn vergat na het tanken zijn vrouw en ontdekte pas na 100 kilometer dat zij niet meer in de auto zat.



- 2 Het gezin reed met zijn drieën, vader, moeder en zoon, terug naar Argentinië na een vakantie in Brazilië. Na een noodzakelijke tankstop moest de man, Walter, nog even plassen. Vervolgens reed hij weg. Maar zijn vrouw Claudia was ondertussen even koekjes gaan kopen binnen bij het tankstation en ontbrak ...X... in de auto.
- 3 Voor de stop had zijn vrouw liggen slapen op de achterbank. De zoon zat voorin de auto spelletjes te spelen op zijn iPad, en had ook niet gemerkt dat zijn moeder de auto uit was gegaan.
- 4 Nadat ze ontdekt had dat de auto weg was, probeerde Claudia haar man doorlopend te bellen, maar kreeg hem steeds niet aan de lijn. Walter had namelijk een uur eerder zijn mobiel speciaal op *silent* gezet toen hij zag dat zijn vrouw in slaap was gevallen op de achterbank.
- 5 ...Y... zag Walters zoon toch dat zijn moeder ontbrak op de achterbank, maar op dat moment waren ze al 100 kilometer van haar verwijderd. Walter belde haar meteen op haar mobiel en keerde onmiddellijk terug naar het tankstation om haar op te halen.

Naar: NU.nl, januari 2016

Tekst 2 Privacy kijkers smart-tv fors onder de maat



- 1 AMSTERDAM - Producenten van smart-tv's waarschuwen gebruikers nauwelijks dat de privacy van gebruikers wordt geschonden bij normaal kijkgedrag. Die waarschuwing geeft Natali Helberger, hoogleraar Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam (UvA), wel in een wetenschappelijk artikel dat gepubliceerd is in 'Telecommunications Policy'.

Meeluisteren

- 2 Wie een slimme tv van bijvoorbeeld Samsung, Philips of LG heeft, moet er rekening mee houden dat informatie over kijk-

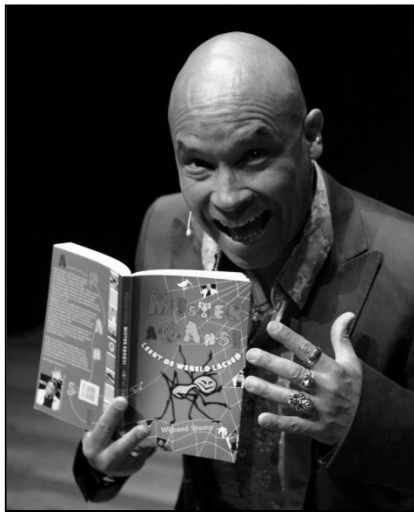
voorkeuren naar fabrikanten en reclamemakers wordt doorgespeeld. Ook wordt door sommige tv's meegeluisterd met gesprekken in de huiskamer, zo meldt het onderzoek.

Striktere voorwaarden

3 Helberger deed onderzoek samen met privacy-wetenschapper Kristina Irion van de UvA. Zij pleiten voor wetswijzigingen op Europees niveau. Daarin zouden veel striktere regels voor het monitoren van kijkgedrag en het doorgeven daarvan aan derden moeten worden vastgelegd.

Naar: Amigoe, maart 2017

Tekst 3 Anansi wordt immaterieel erfgoed



1 De Anansi-verteltraditie wordt opgenomen in de Nationale Inventaris Immaterieel* Cultureel Erfgoed in Nederland. Dat maakte het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) gisteren bekend. De traditie was aangemeld door de Curaçaose meestersverteller Wijnand Stomp en documentairemaker Jean Hellwig. Ze zijn allebei op grote schaal bezig met het verbreiden van de traditie van deze zeer bekende verhalen, vooral uit het Caribisch gebied en Ghana.

2 De oorsprong van de verteltraditie ligt in West-Afrika. De verhalen zijn vaak dierensprookjes, fabels of oorsprongsmythen met altijd een sterke moraal. De spin Anansi, eigenlijk een mens, heeft vaak de hoofdrol in de verhalen. Anansi is een beetje een tegenstrijdig figuur: vaak een trickster – een bedrieger – maar ook een held; soms dader, soms slachtoffer. Anansi wordt ook wel Kompa Nanzi (Curaçao) of Kwaku Ananse (Suriname) genoemd.

3 De traditie is sterk geworden in het slavernijverleden. De Anansi-verhalen zijn meegereisd met de slaventransporten naar het Caribisch gebied en naar het Noord- en Zuid-Amerikaanse vasteland. Met de naoorlogse migratie zijn de verhalen vanuit de voormalige koloniën naar Nederland gegaan. De Anansi-verteltraditie is heel nauw verbonden met de identiteit van de mensen uit de voormalige koloniën. De traditie draagt bij aan het versterken van de bewustwording van afkomst en cultuur. Zij staat voor hoop, trots en humor en kent een positieve bijbetekenis, ...X... het donkere verleden, waarin het erfgoed over de wereld is verspreid.



4 Tegenwoordig zijn er naast de 'natuurlijke' manier van overdracht – huiselijke sfeer, begrafenissen en verjaardagen – ook andere manieren waarop de traditie wordt doorgegeven, zoals via theatervoorstellingen, scholen, bibliotheken, musea en vertelcursussen. Anansi is steeds meer ook een Nederlandse traditie geworden. Inmiddels hebben de Anansi-verhalen in

het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem een plek gekregen in de vorm van een Anansi-boom.



- 5 Toen Nederland in 2012 het Unesco Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed ondertekende, kreeg het er een nieuwe tak van erfgoed bij: het

immaterieel erfgoed. Dat zijn tradities en rituelen die gekoesterd worden door een groep mensen die zich actief willen inzetten om die traditie door te geven aan de volgende generaties.

- 6 Alle in Nederland levende tradities kunnen worden voorgedragen voor de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed, mits er een groep mensen is die de erfgoedzorg op zich neemt en de traditie wil overdragen aan de volgende generatie. Deze erfgoedzorg wordt vastgelegd in een plan, dat bij indiening en ook daarna wordt getoetst door een onafhankelijke Toetsingscommissie.

- 7 Inmiddels is ook het Caribisch Carnaval in Rotterdam als cultureel festijn aangemeld. Het KIEN, dat alles omtrent de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland coördineert, moet nog beslissen over de opname.

Naar: Amigoe, 14 mei 2016

** immaterieel: geestelijk, niet in de vorm van iets tastbaars*

Tekst 4 Goatchi's zijn Carels ode aan Curaçao

1 Amper een maand terug op Curaçao en Carel Rink (23) stampte een nieuw bedrijf uit de grond. Vanaf deze week verkoopt hij zijn Goatchi's, kleurrijke geitenbeeldjes, exclusief bij de winkel Ahav op Mambo Boulevard.

2 In Nederland volgde hij de studie Art & Design, een studie waarbij grafische vormgeving wordt gecombineerd met kunst. De in Nederland geboren kunstenaar heeft zijn hart verpand aan zijn 'dushi Kòrsou' (waar hij als tiener ook al een aantal jaren woonde).



3 Het idee voor zijn Goatchi's kreeg hij in zijn derde studiejaar. "Ik moest bij verschillende bedrijven een bepaald aantal uren stage lopen. Ik heb toen ook stage gelopen in het atelier van een beeldend kunstenares, die me leerde wat voor materiaal je kunt gebruiken."

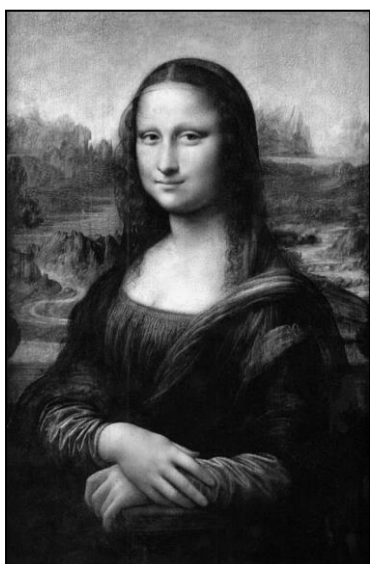
4 Zijn eerste geitje, dat zijn herinnering aan het eiland symboliseert, werd daar geboren. "Als ik aan Curaçao denk, denk ik altijd aan de geitjes die je langs de weg ziet lopen," vertelt Rink. Voor zijn beeldjes speelde hij met de verhoudingen van een geitenlichaampje. "Het lichaam is klein en de kop heel groot, wat een vertederend effect oplevert. Elk beeldje is uniek beschilderd. Zo probeer ik steeds andere combinaties te bedenken. Ik vind het leuk dat mensen hier iets kunnen kopen wat uniek is. Overal in de regio worden bijvoorbeeld die metalen hagedissen verkocht, die je hier op de markt ziet. Mijn beeldjes daarentegen zijn volledig handgemaakt en lokaal geproduceerd. In de toekomst wil ik nog een aantal andere dieren die hier voorkomen – zoals een leguaan, een flamingo of een troepiaal – in dezelfde stijl als de Goatchi ontwerpen."

5 Hij vindt het leuk om veel kleur in zijn ontwerpen te verwerken. "Ik vind het passen bij het eiland. De huizen hier zijn kleurrijk. Dat maakt de Goatchi voor mij ook echt een Curaçaos beeldje." Dat er al iemand anders naam heeft gemaakt op het eiland met kleurrijke, typisch Curaçaose beeldjes (de Chichi vrouwenbeeldjes), deert Rink niet. "Ik wil niet beter zijn dan zij. Het gaat mij er ook niet om of mijn beeldjes op de hare lijken of niet. Ik vind het belangrijk dat ik iets kan doen wat ik leuk vind en daarmee mijn geld kan verdienen. Het is alleen maar positief dat het aanbod van unieke dingen die je op Curaçao kunt kopen, groter wordt."

- 6 Hij wil zich dan ook fulltime toeleggen op het produceren van zijn Goatchi's. Van elk verkocht beeldje gaat een tientje naar de Dierenbescherming. "Ik vind het belangrijk dat ik met mijn product, dat een herinnering is aan Curaçao, iets terug kan doen voor het eiland. Doordat ik beeldjes maak van dieren, leek het mij ook een goed idee iets terug te doen voor de dieren van Curaçao. Op dit moment heb ik gekozen voor de Dierenbescherming. Afhankelijk van hoe de verkoop gaat, wil ik meerdere goede doelen gaan helpen."

Naar: Amigoe, mei 2017

Tekst 5 Mona Lisa's glimlach



- 1 **Over geen enkele glimlach is zo veel geschreven als over die van Mona Lisa, op een houten paneel vereeuwigd door Leonardo da Vinci. Psychologen van de gerenommeerde universiteit van Freiburg hebben na serieus en gedegen onderzoek iets nieuws bedacht: Mona Lisa was gewoon goedgehumeurd toen de beroemde schilder haar portretteerde.**
- 2 Da Vinci (1452-1519) schilderde de jonge Lisa Gherardini (Mona Lisa betekent gewoon mevrouw Lisa), de echtgenote van de Florentijnse zijdehandelaar Francesco del Giocondo, waarschijnlijk tussen 1503 en 1506. Al ruim vijf eeuwen speculeert men over haar glimlach. Zo zou Lisa enkele tanden hebben gemist en daarom haar mond wat vreemd dicht hebben gehouden; ze zou iets geheims van de schilder geweten hebben; ze zou stiekem zwanger zijn; ze was niet goed bij haar hoofd; of ze leed aan een verlamming.
- 3 De onderzoekers lieten aan een geselecteerde groep deelnemers foto's zien van het schilderij. Ook werden gemanipuleerde beelden getoond waarbij de mondhoeken van Mona Lisa iets omhoog of omlaag werden verbeeld. Bijna alle deelnemers omschreven haar uitdrukking op het originele schilderij als 'gewoon blij'.
- 4 'Het is een louter positieve uitdrukking,' aldus psycholoog Jürgen Kornmeier. Nieuwsgierigen kunnen de tevreden glimlachende Lisa dagelijks gaan bekijken in museum het Louvre in Parijs, waar het portret al jaren hangt.

Naar: ad.nl, maart 2017

Tekst 6 Suus en Sas

De grappigste tweeling van Nederland.



T170452



Tekst & tekeningen: Gerard Loefer

www.tina.nl